

Rapport Nr. 0081

Archeologienota

Arendonk, de Maaskens
Programma van Maatregelen

Inhoud

Inhoud.....	2
1 Administratieve gegevens	1
2 Gemotiveerd advies	2
2.1 Aanleiding vooronderzoek	2
2.2 Resultaten vooronderzoek	2
3 Programma van maatregelen	6
4 Lijst met figuren	7

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2019-063
Projectcode Onroerend Erfgoed		2019C94
locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Arendonk
	Straat	De Maaskens
Kadastrale gegevens	Gemeente	Arendonk
	Afdeling	2
	Sectie	E
	Percelen	638B, 139N, 152H, 153G en 153F
Coördinaten	Noordoost	X: 200302.671719068 Y: 223934.150732573
	Noordwest	X: 200183.380551159 Y: 223886.685714065
	Zuidoost	X: 200344.037218052 Y: 223791.703291494
	Zuidwest	X: 200224.412000708 Y: 223785.004279323
Oppervlakte plangebied		Ca. 12900 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 5850 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een stedenbouwkundige handelingen langsheen de Maaskens te Arendonk. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek en controleboringen uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Arendonk. De naam Arendonk is afgeleid van de steendonken ten noorden van de rivier de Wamp. 'Aren' is afkomstig van het woord a dat zoveel betekend als stromend water. Dit is vermoedelijk terug te brengen tot de vele beekjes en rivieren die richting de Wamp stromen. Op historisch kaartmateriaal is het plangebied steeds in gebruik als akkerland en als tuinzone. Het akkerland is gelegen in de noordelijke zone van het plangebied. De tuinzone is gelegen in de zuidelijke zone van het plangebied. Deze tuinen behoren toe aan woningen die gelegen zijn langsheen de Vrijheid. Binnen de tuinzones zijn enkele bijgebouwen aanwezig. De meest zuidelijke zone van het plangebied omvat enkele woningen gelegen langsheen de Vrijheid. De vrijheid is een hoofdweg die doorheen het historische centrum van Arendonk loopt. Dit centrum is voornamelijk ten westen van het plangebied te situeren en is gelegen rondom een driehoekig dorpsplein met kerk. Ten noorden van het plangebied is de rivier de Wamp aanwezig. Op de Atlas der Buurtwegen zijn aan de grenzen van het plangebied enkele buurtwegen zichtbaar. Deze situatie blijft als dusdanig tot 1956. Op de orthofoto uit 1971 is zichtbaar dat het plangebied nagenoeg volledig bebouwd is. Op basis van bovenstaande is er een hoge verwachting op archeologische sites uit de nieuwe tijd en nieuwste tijd.

Het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 26,9 en 27,6 m + TAW. Hierbij zijn er slechts minimale niveauverschillen aanwezig binnen de contouren van het plangebied. De niveauverschillen die aanwezig zijn, zullen voornamelijk veroorzaakt zijn door recente ontwikkelingen. De ruime omgeving rondom het plangebied bevindt zich tussen ca. 25 m en 28,5 m + TAW. Hierbij is net ten noorden van het plangebied de lager gelegen vallei van de rivier de Wamp en de Maeskenloop aanwezig. Ten westen van het plangebied is een lager gelegen zone rondom de Klotputtenloop aanwezig. Ten oosten en ten zuidoosten van het plangebied is een oost west georiënteerde, hoger gelegen, dekzandrug aanwezig. Het plangebied is gelegen op de flank van deze dekzandrug. Ten noorden van het plangebied, aan de overzijde van de Wamp, zijn verscheidene dekzandruggen aanwezig die doorsneden worden door kleine beekvalleien. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (bodemserie OB). In de ruime omgeving rondom het plangebied komen verscheidene bodemeenheden voor. Ten noorden van het plangebied, langsheen de Wamp, komen volgende bodemseries voor:

- Sep3z: Natte lemig zandbodem zonder profiel, sedimenten worden lichter of grover in de diepte

- vSfp3: Zeer natte lemig zandbodem zonder profiel, sedimenten worden lichter of grover in de diepte
- vSem: Natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont, sedimenten worden lichter of grover in de
- Sem: Natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont
- OT: Natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont

In de gebieden verder weg van de Wamp komen volgende bodemeenheden voor:

- Zem: Natte zandbodem met dikke antropogene humus A horizont
- Zdm: Matig natte zandbodem met dikke antropogene humus A horizont
- Zcm: Matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont
- Zdm: Matig natte zandbodem met dikke antropogene humus A horizont

Gelet op de landschappelijke ligging, in een omgeving met enkele beekvalleien en een grotere rivier, is er een hoge verwachting voor steentijdartefactensites aanwezig. Indien er een goed bewaarde podzolbodem aanwezig is, is de kans op het aantreffen van intact bewaarde artefactenvindplaatsen uit de vroege prehistorie (steentijd) hoog. Tevens is er een hoge verwachting voor sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen.

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime omgeving van het plangebied kent eveneens slechts enkele archeologische vondstlocaties. Twee gekende archeologische waarden hebben betrekking op een historisch gebouw, namelijk een windmolen en een klooster. Eén archeologische indicator betreft de vondst van een molensteen. De vondstomstandigheden en datering zijn onzeker. Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, zijn er geen uitspraken mogelijk omtrent de archeologische verwachting binnen het plangebied. Het schijnbaar ontbreken van goed onderzochte archeologische sites is vermoedelijk te wijten aan het ontbreken van recente ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

De opdrachtgever plant op het terrein de constructie van enkele nieuwbouwappartementen.¹ In totaal gaat het om vier bouwblokken. Eén bouwblok bevindt zich langsheen de Vrijheid, in dit bouwblok worden op het gelijkvloers twee winkelruimtes van elk 150 m² voorzien. De overige bouwblokken zijn gelegen op het voormalige schoolterrein. Alle bouwblokken worden ondergronds met elkaar verbonden via een ondergrondse parking. Deze parking heeft een inrit in de noordwestelijke hoek van het plangebied, langsheen de Maaskens. De ondergrondse parking wordt ingegraven tot een diepte van 350 cm beneden het huidige maaiveld. Binnen deze parking worden negen traphallen met liftschachten voorzien. Voor de constructie van de liftschachten wordt een lift put aangelegd tot een diepte van 470 cm beneden het maaiveld. Aan de zuidwestelijke rand van het terrein wordt een wadi aangelegd. Deze wadi wordt tot 200 cm beneden het maaiveld ingegraven. De zone rondom de gebouwen wordt aangelegd als groenzone, parkzone. Hierbij worden enkele wandelpaden aangelegd de ingravingsdiepte van deze paden is niet gekend. De ingravingsdiepte zal eerder

¹ Op het aangeleverde kaartmateriaal staat eveneens een bouwblok langsheen de Maaskens ingetekend, op de locatie van een nog bestaande woning. De opdrachtgever heeft nog geen overeenkomst kunnen afsluiten omtrent het verwerven van deze gronden. Hierdoor hoort de afbraak van deze woning en de constructie van dit bouwblok niet tot deze vergunningsaanvraag. Indien de opdrachtgever tot een overeenkomst komt, zal er een aparte vergunning worden aangevraagd voor dit bouwblok.

beperkt zijn. Voor de aanleg van de groenzone worden, m.u.v. enkele kleinschalige ophogingen geen bodemingrepen voorzien.

Het plangebied is in de 20ste en 21ste eeuw meermaals bebouwd geweest. Tevens zijn verscheidene gebouwen reeds afgebroken. De gebouwen op het schoolterrein zijn opgericht tussen 1961 en 1985. Alle schoolgebouwen omvatten een kruipkelder met ingravingsdieptes tussen 60 cm en 135 cm. Op enkele locaties zijn kelders aanwezig met een ingravingsdiepte tot 185 cm. Van enkele gebouwen is gekend dat de fundering tot een diepte van 90 cm is ingegraven. Van de gebouwen langsheen de vrijheid is geen oprichtingsdatum gekend. Deze gebouwen zijn echter veelvuldig verbouwd. De woning aan de Vrijheid nr. 85 omvat een kleine kelderruimte en een zwembad met een respectievelijke ingravingsdiepte van 84 cm en 210 cm. De woning ter hoogte van Vrijheid 87 omvatte een kelder met een ingravingsdiepte van 185 cm. Verscheidene van de schoolgebouwen en de woning Vrijheid 85 en 87 zijn reeds afgebroken. Hierbij werden telkens de volledige gebouwen en de funderingen verwijderd. Op basis van de kennis omtrent kelders, kruipruimtes, funderingen en het zwembad kan gesteld worden dat het gehele plangebied grootschalig verstoord is. Binnen de contouren van het plangebied werden 4 boringen geplaatst. Een eventuele natuurlijke horizont bevindt zich op een diepte van ca. 50-55 cm onder het huidige maaiveld. Deze natuurlijke horizont werd enkel aangetroffen ter hoogte van boring 1. De overige boringen vertoonden verstoringen met een minimale diepte van 70 tot 90 cm beneden het maaiveld. Op basis van de resultaten van de controleboringen en de gekende dieptes van de kruipkelders, kelders, funderingen en zwembad kan geconcludeerd worden dat het plangebied grotendeels verstoord zal zijn. Mogelijk kan lokaal nog een intact bodemprofiel voorkomen, deze zones zullen zich voornamelijk aan de randen van het plangebied bevinden.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een zeer matige tot hoge archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd, de metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen (vroeg, volle en late middeleeuwen) en nieuwe tijd. Wanneer echter de 20ste en 21ste -eeuwse bebouwing en afbraak van bebouwing bekeken wordt, kan geconcludeerd worden dat het terrein grootschalig verstoord is. Op basis van de resultaten van de controleboringen en de gekende dieptes van de kruipkelders, kelders, funderingen en zwembad kan geconcludeerd worden dat het plangebied grotendeels verstoord zal zijn. Mogelijk kan lokaal nog een intact bodemprofiel voorkomen, deze zones zullen zich voornamelijk aan de randen van het plangebied bevinden. Hierdoor is de kans klein dat archeologische waarden intact bewaard zijn. Indien er lokaal nog een archeologisch spoor bewaard is, zal er geen samenhang zijn met andere archeologische sporen of het ruimere geheel op zich.

Figuur 1: Plangebied met weergave van bebouwingsgeschiedenis op GRB-kaart

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en de controleboringen kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en de controleboringen is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, zijn de gekende verstoringen. Tevens zijn er geen concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische sites. Hierdoor is er een zeer laag potentieel op kennisvermeerdering aanwezig. De eventuele meerkost voor het opsporen en onderzoeken van archeologische sites weegt niet op tegenover de te behalen kenniswinst. Hierdoor wordt geen programma van maatregelen op gesteld. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Nee.
- Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Op basis van het bureauonderzoek kan wel gesteld worden dat er een hoge tot matige verwachting op het aantreffen van een archeologische site is
- Voldoende info over kennispotentieel en technische haalbaarheid project: Op basis van het bureauonderzoek en de controleboringen, de confrontatie met de gekende bouwhistorie en de confrontatie met de geplande werkzaamheden is er een zeer laag potentieel op kennisvermeerdering aanwezig voor de eventuele archeologische restanten die bewaard zijn binnen het projectgebied. Binnen de contouren van het plangebied is op basis van de archeologische, bodemkundige en landschappelijke gegevens een hoge tot matige archeologische verwachting op archeologische artefactensites uit de steentijd en archeologische sporensites uit de metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen en nieuwe toe te schrijven aan het plangebied. Wanneer echter de 20ste en 21ste -eeuwse bebouwing en afbraak van bebouwing bekeken wordt, kan geconcludeerd worden dat het terrein grootschalig verstoord is. Op basis van de resultaten van de controleboringen en de gekende dieptes van de kruipkelders, kelders, funderingen en zwembad kan geconcludeerd worden dat het plangebied grotendeels verstoord zal zijn. Mogelijk kan lokaal nog een intact bodemprofiel voorkomen, deze zones zullen zich voornamelijk aan de randen van het plangebied bevinden. Hierdoor is de kans klein dat archeologische waarden intact bewaard zijn. Indien er lokaal nog een archeologisch spoor bewaard is, zal er geen samenhang zijn met andere archeologische sporen of het ruimere geheel op zich.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

4 Lijst met figuren

Figuur 13: Plangebied met weergave van bebouwingsgeschiedenis op GRB-kaart	5
--	---